

# Motion till riksdagen

1989/90:Ub815

av Lola Björkqvist och Ingrid Ronne-Björkqvist

(båda fp)

Etiska levnadsregler i utbildningen

---

Vi lever i ett av världens rikaste samhällen. Med mycken möda har tidigare generationer gett oss demokratiska fri- och rättigheter. Det finns alla förutsättningar för att vi gemensamt skall kunna förvalta detta arv och utveckla det vidare. Det gäller då att inte bara hitta ännu mer högstående tekniska lösningar. Vi måste också göra lika stora ansträngningar för att utvecklas till bättre individer.

Våra grundlagar hjälper oss en bit på väg. Det behövs också andra lagar som komplement för att garantera t.ex. rättssäkerheten. Men allt kan man inte lagstifta om. Ett demokratiskt samhällssystem förutsätter en stor mognad hos medborgarna. Det förutsätter också att det finns ett rikt mått av oskrivna lagar, normer, som omfattas av det stora flertalet för att den dagliga samvaron skall fungera. Vi är beroende av vilken status som vi tillmäter de humanistiska värdena. Dessa har tyvärr satts på undantag. I stället för att diskutera hur vi gemensamt skall bygga vidare på de fina förutsättningar vi har i Sverige, får särintressena ta över.

En materialistisk livssyn råder i dagens Sverige. Människor lurats tro att huvudsaken i livet är hur den yttre formen ser ut, och att bara det som kan mätas i pengar har något värde. Undan för undan har alltför gjort avkall på ärlighet och hederlighet. De senaste åren har vi sett för många exempel på hur makt och girighet drivit människor till att balansera på, eller utanför gränsen till, vad som är acceptabelt. Det är personer som man förväntade sig skulle föregå med gott exempel. I stället har de underminerat demokratins grundvalar.

Exemplet makt är stor. Barn gör inte som vuxna säger. Barn gör som de vuxna gör. Därför är det nödvändigt att vi i Sverige har åtminstone ett minimum av etiska levnadsregler som gemensam grund. Ansvaret att förmedla dessa och andra demokratiska grundvärderingar till det uppväxande släktet vilar på oss alla som enskilda individer, på familjen, på kyrkor och organisationer och på staten. Vi måste alla sträva efter att vara goda förebilder.

Sådana etiska levnadsregler kan bl.a. härledas ur de tio budorden och FN:s allmänna deklaration om de mänskliga rättigheterna. Reglerna bör t ex bejaka livet, värna om individens integritet, vara tidlösa och fungera för människor från skilda livsåskådningar. Dessa levnadsregler skulle ingå i förskolans pedagogiska program och tillföras skolans läroplan. Kunskapen om dessa etiska regler borde ingå i baskunskaperna.

## Etikundervisningen i skolan

Enligt målbeskrivningarna i skolans läroplan så skall skolan fostra, och i eleverna förankra det demokratiska samhällets grundvärderingar. Dessutom har skolminister Göran Persson i en frågestund i riksdagen sagt att etik och moral är ett prioriterat område för skolan. Det är inget fel på målsättningen, men hur den skall förverkligas har uppenbart lämnats alltför öppet.

Tusentals lärare har formligen kastat sig över det material som olika försäkringsbolag har arbetat fram för etikundervisningen. Man har funnit det så värdefullt att 2 lektioner per vecka har avsatts på grundskolans mellanstadium för studier av materialet. Totalt omfattar det 90 lektionstimmar. Sedan i höstas har också högstadielärare startat med sådan undervisning. Vid en utvärdering som gjordes hösten 1987 av Pedagogiska institutionen vid Uppsala universitet var det vid svensklektioner ibland kombinerade med orienteringsämnena eller engelska som programmet användes. Eftersom stämningen i klassen hade förbättrats så hade undervisningen inte halkat efter i de ämnen som fått avstå tid.

Skolöverstyrelsens generaldirektör Erland Ringborg har, i en reklambroschyr för ett av försäkringsbolagens etikprogram, tillstått att det har saknats metoder för att ta upp de etiska frågorna över ämnesgränserna, och ger sitt stöd till detta läromedel.

Den allmänna uppfattningen, som också skolministern gett uttryck för, har varit att etik och moral skall behandlas ämnesövergripande. Detta har uppenbarligen inneburit att hela ämnet har fallit "mellan stolarna". När det dessutom har saknats läromedel, och fortbildningen för lärarna har varit obefintlig eller bristfällig, så kan man inte tala om att området har prioriterats.

Den tilltagande medvetenheten om behovet av gemensamma demokratiska och etiska grundvärderingar borde innebära att samhället uppvärderar hela ämnesområdet. Många lärare runt om i landet har på egen hand, precis som i Japan, schemalagt två timmar i veckan för undervisning i etik- och moralfrågor.

Skolöverstyrelsen måste se över läromedlen och undervisningen i etik och moral så att de stämmer med de intentioner som finns i läroplanen. Likaså behövs en översyn av hur fortbildningen och fortbildningsmedlen för lärarna ser ut.

## Etikundervisningen för blivande lärare, förskollärare och fritidspedagoger

Lärare, förskollärare och fritidspedagoger förväntas behärska etik- och moralfrågorna och veta hur de pedagogiskt skall gå tillväga för att klara undervisningen. Grunderna måste de få innan de lämnar sina utbildningsanstalter.

Inte heller vid högskolor med grundskollärarytbildning finns några närmare bestämmelser om hur ämnet etik skall behandlas. Det saknas också en speciell utbildning för etiklärare. Ibland är det religionslärarna som behandlar de etiska frågorna, men oftast är det olika lärare, var och en inom sitt ämne. Följaktligen kommer de blivande lärarna att ha högst varierande möjligheter att undervisa i detta "prioriterade område".

Det kanske är av den anledningen som lärarna runt om i landet har prisat det av försäkringsbolagen i detalj tillrättalagda undervisningsmaterialet.

Vid fritidspedagoglinjen i Stockholm finns fortfarande ämnet etik kvar.

Vi föreslår att en översyn sker av utbildningen i ämnet etik för blivande lärare, förskollärare och fritidspedagoger, i syfte att ge kandidaterna en gemensam stabil grund för sin framtida undervisning.

I en annan motion tar vi upp behovet av ökad kunskap om våra grundlagar, och föreslår att dessa skall ges ut i en populärversion som beredes stor spridning genom en brett upplagd informationsattsning.

## Hemställan

Med hänvisning till det anförda hemställs

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av etiska levnadsregler i förskolans pedagogiska program och i skolans läroplan.
2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en översyn av grundskolans läromedel i etik och moral.
3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en översyn av grundskolans undervisning i etik och moral.
4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en översyn av lärarnas fortbildning och fortbildningsmedlen i ämnet etik och moral.
5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en översyn av undervisningen i ämnet etik och moral för blivande lärare, förskollärare och fritidspedagoger.

Stockholm den 25 januari 1990

*Lola Björkquist (fp)*

*Ingrid Ronne-Björkqvist (fp)*